

RECENZJA KSIĄŻKI: Ryszard Pichalski, *Psychospołeczne uwarunkowania funkcjonowania osób w podeszłym wieku*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2016, ss.180.

Eksplorowanie tematu starości jest bardzo ważne ze względu na intensywne starzenie się społeczeństwa i dłuższy czas trwania życia człowieka. W Polsce przybywa osób w wieku podeszłym, co intensyfikuje problemy związane z ich funkcjonowaniem, aktywnością, a także opieką nad nimi. Istotna jest kwestia jakości życia seniorów, a także poczucie sensu egzystencji.

Celem recenzowanej pracy było ukazanie problematyki starzenia się i starości w różnych obszarach. Analizie poddana została kwestia schorzeń, samotności oraz sytuacji rodzinnej seniorów.

Ostatni okres życia stanowi indywidualne przeżycie każdej osoby. Jak pisze Autor książki, starość „staje się nieubłagany ludzkim przeznaczeniem, którego nie można uniknąć, ale każdy pragnie, aby przyszła jak najpóźniej. Ludzie w podeszłym wieku obawiają się bowiem niedołęstwa, uzależnienia od rodziny, samotności, nie chcą akceptować poczucia braku bezpieczeństwa, perspektywy poszukiwania wsparcia w opiece społecznej. Może ona przebiegać w różny sposób (...) – może być w miarę pogodna, produktywna, ale także smutna, uciążliwa i przykra” (s. 6). To, jak będzie ona wyglądała, zależy od sytuacji zdrowotnej, rodzinnej, bytowej oraz społecznej. Ogromne znaczenie ma tutaj sama jednostka – jej predyspozycje i podejmowane aktywności.

Opracowanie składa się z sześciu rozdziałów. Pierwszy przedstawia problematykę starości i związane z nią terminy. Ostatnia faza życia analizowana jest pod kątem uwarunkowań biologicznych, psychicznych, a także społecznych. Rozpatrywane są tutaj także: pojęcia dorosłości i dojrzałości, kwestia akceptacji starości oraz relacji międzypokoleniowych. Drugi rozdział ukazuje opinie niepełnosprawnych seniorów na temat wartości zdrowia i sprawności. Część ta zawiera treści dotyczące późnej dorosłości i jej zadań rozwojowych oraz postaw wobec starości i choroby. Scharakteryzowano tutaj również różnorodne schorzenia związane z wiekiem – zarówno te dotyczące funkcjonowania fizycznego, jak i intelektualnego. Kolejna część książki zawiera opis choroby Alzheimera. Obejmuje historię schorzenia, uwarunkowania przyczyniające się do powstania zmian chorobowych, jak również objawy niedomagania. Opisano trzy stadia rozwoju choroby, kwestię jej rozpoznania oraz leczenia różnorodnymi metodami. Szczególny nacisk położono na odpowiednie sprawowanie opieki nad cierpiącymi. Podkreślono, że problem choroby Alzheimera dotyczy nie tylko chorego, ale też jego bliskich, dlatego obie strony potrzebują wsparcia. Czwarta część pracy porusza problem samotności i osamotnienia starszych ludzi. Rozdział ten charakteryzuje rodzaje samotności (społeczną, psychiczną i moralną) oraz jej przyczyny. Przedstawiono kwestię trybu i jakości życia osób samotnych.

Wskazano na wagę treści i zakresu relacji w rodzinie oraz społeczności lokalnej w funkcjonowaniu seniorów. Następny rozdział odnosi się do poczucia wartości i sensu życia osób starszych, a także znajdowania ich w religii. Scharakteryzowano wpływ religii na osobowość jednostki oraz jej znaczenie w życiu ludzi niepełnosprawnych. Zaakcentowano, że wiara w Boga pomaga chorym w znoszeniu cierpienia. Ostatni rozdział książki przedstawia temat relacji między mieszkańcami domów pomocy społecznej a ich rodzinami. Poruszono tutaj także problem występowania depresji wśród osób starszych. Zaznaczono, że brak obecności bliskich osób w ostatniej fazie życia wpływa negatywnie na zdrowie jednostki.

Książka zawiera nie tylko teoretyczne rozważania, ale także wyniki badań empirycznych, co jest walorem – przedstawione zostały tutaj badania pochodzące z prac magisterskich, pisanych pod kierunkiem Autora. Stanowią one korzystne uzupełnienie treści teoretycznych.

Analizowana praca może zainteresować szerokie grono odbiorców – zarówno teoretyków, jak i praktyków. Przydatna może okazać się gerontologom, psychologom, pracownikom socjalnym, pracownikom domów pomocy społecznej i innych placówek zajmujących się osobami starszymi. Książka przeznaczona jest też dla studentów kierunków społecznych, między innymi pedagogiki. Recenzowana praca stanowi ciekawe i wartościowe ujęcie tematyki uwarunkowań funkcjonowania ludzi w podeszłym wieku. Porusza ona problemy istotne dla jednostki, rodziny i całego społeczeństwa. Podjęty temat jest aktualny – wzrastająca liczba seniorów rodzi kwestie natury społecznej, kulturowej, demograficznej, medycznej. Książka przyczyni się do wzrostu wiedzy na temat problemów seniorów oraz lepszego rozumienia ich sytuacji. W związku z tym może ona stanowić inspirację do podjęcia różnych, pozytywnych działań na rzecz poprawy jakości życia ludzi starszych.

mgr Katarzyna Sygulska
Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie